

## **Použité skratky**

ÚJ	- účtovná jednotka
EÚ	- Európska únia
SR	- Slovenská republika
IAS	- International Accounting Standards
IFRS	- International Financial Reporting Standards
US GAAP	- US Generally Accepted Accounting Principles
OP	- opravné položky
VH	- výsledok hospodárenia
Z. z.	- Zbierka zákonov

# Úvod

V posledných rokoch môžeme pozorovať všeobecnú globalizáciu. Rozšírenie nadnárodných spoločností spôsobilo väčšie nároky na poskytovanie spoľahlivých informácií. Takéto poskytnuté údaje sa stávajú hlavným zdrojom informácií pre účtovnú závierku, pretože jej úlohou je poskytnúť verný a pravdivý obraz. Finančným ukazovateľom sa tak stáva výsledok hospodárenia, ktorý znázorňuje efektívnosť a úspešnosť.

Manažéri sú najdôležitejšími používateľmi informácií v účtovníctve, pretože zabezpečujú správne vedenie podniku. Táto skutočnosť im prináleží poznať informácie v špecifickej forme, lebo len na základe dobre poskytnutých informácií sa môžu manažéri rozhodnúť pre správnu voľbu.

Nadnárodná úprava účtovníctva slúži na proces harmonizácie účtovníctva. V štátoch EÚ sa pod obsahom harmonizácie myslí vymedzenie obsahu a úloh účtovníctva v trhovej ekonomike.

Účtovné zásady na našom území vznikali dlho, kde sa čerpali informácie hlavne zo zahraničných skúsenosti a odporúčaní. Predstavujú určité metódy a pravidlá, ktoré sa postupom času stali rešpektovanými hlavne pri zostavovaní účtovnej závierky. Účtovné zásady sú výsledkom spoločenského, hospodárskeho a politického diania. Aplikovanie týchto zásad sa umožňuje len pomocou bilančnej politiky. Uplatnenie bilančnej politiky spočíva pri účtovnej uzávierke.

# 1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

Názory domácich i zahraničných autorov prezentujúcich v odbornej literatúre vykazujú na aktuálnosť problematiky účtovania a dodržiavania účtovných zásad v účtovných jednotkách.

## 1.1 Účtovníctvo

Podľa **Harna, L. (2004)** sa pod účtovníctvom rozumie modelovanie ekonomickej a finančnej pozície určitého ekonomického subjektu, ktoré je vyjadrené príslušnými výstupmi. Tomu zodpovedá anglické „accountancy“, kde „account“ môžeme preložiť ako účet, ale tiež ako výkaz. Od toho by sme mali zásadne oddeliť pojem účtovanie, ktorým rozumieme zachytenie informácií určitým systémom a technikami. Tomu potom zodpovedá anglické „bookkeeping“, teda zachytávanie do kníh.

Účtovníctvo ako špecifickú ekonomickú vednú disciplínu podľa **Šlosárovej, A. a kol. (2006)** vo veľkej miere ovplyvňuje všeobecná ekonomická teória. Vývoj ekonomickej vedy charakterizuje rôznosť názorov na jeden a ten istý problém. Preto sa aj dnes v zložitej štruktúre súčasnej vedy môžeme stretnúť s rozličnými teoretickými koncepciami, ktoré súčasne popri sebe existujú, vyvíjajú sa a zároveň rozdielne, často protirečivo formujú vlastné teoretické koncepcie. Teória účtovníctva využíva názory formované vo všeobecnej ekonomickej teórii a aplikuje ich poznatky na prax. Pojmy, ktoré sú definované v slovenskej právnej úprave účtovníctva (zhodne s definíciami v IAS/IFRS a US GAAP), sú založené na neoklasickej ekonomickej teórii. Neoklasická ekonómia sa rozvíjala v troch prúdoch, ktoré sa podľa miesta vzniku. Táto teória považuje za najdôležitejší princíp užitočnosti a vzácnosti.

**Fabian, Š. (2002)** hovorí, že účtovníctvo je relatívne uzavretý, vnútorne usporiadaný systém informácií. Ako systém informácií plní dôležitú úlohu v informačnom a riadiacom systéme podniku. Účtovníctvo v podmienkach trhovej ekonomiky je nezastupiteľné zvlášť z hľadiska potrieb finančného riadenia. Príslušným právnickým a fyzickým osobám musí podávať plnohodnotné informácie o stave a pohybe majetku a záväzkov, imaní, nákladoch

a výnosoch alebo výdavkoch a príjmoch a o výsledkoch hospodárenia; investorom potom aj informácie o vloženom kapitále a jeho prínosoch. Takéto informácie však účtovníctvo v predchádzajúcom období neposkytovalo nie preto, že by to ako ekonomická disciplína nebolo schopné, ale preto, že sa nedocenil jeho význam a začlenilo sa len ako súčasť národohospodárskej evidencie, ktorá poskytuje údaje o plnení plánovaných ukazovateľov.

V súčasnej dobe prevažuje názor podľa **Šlosára, R. (2003)** názor, že účtovníctvo je najucelenejší systém informácií, ktorý presne a spoľahlivo zaznamenáva a poskytuje informácie o účtovnej jednotke. Aby účtovníctvo spĺňalo tieto dve základné požiadavky, musí byť usmerňované a právne upravené. V Slovenskej republike je právna úprava účtovníctva založená na zákonných právnych normách. Základnou právnou normou, ktorá je záväzná pre všetky účtovné jednotky, je zákon č.431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

**Čechová, A. (2006)** tvrdí, že prv bolo účtovníctvo chápané len ako nástroj zaznamenávania určitých javov a skutočností, jeho hlavnou funkciou bolo uchovávať tieto javy a skutočnosti pokiaľ možno v najvernejšej podobe po určitú dobu. Postupne sa však začali informácie obsiahnuté v účtovníctve využívať ako nástroj riadenia a tieto pojmy sa stali neoddeliteľnou súčasťou. Moderné pojmá účtovníctva, ktoré je oveľa viac rozsiahle než bolo pôvodne chápané, nie je celkom jednoznačne definované, avšak vyznačuje sa určitými znakmi, ktoré boli, sú a budú identické:

- účtovníctvo vždy vychádza zo zistených určitých skutočností a ich zaznamenávania
- zaznamenané skutočnosti musia byť správne, čo vyvoláva požiadavky overenia správnosti týchto informácií
- informácie sa triedia a sumarizujú podľa určitých hľadísk
- zaznamenávaním skutočností vznikajú určité informácie, ktoré sú podkladom pre rozbor a hodnotenie situácie

**Soukupová, B. – Šlosárová, A. – Baštinová A. (2004)** uvádzajú, že účtovníctvo je bezprostredne spojené s podnikaním a s existenciou podnikov. Zároveň výrazne prispieva k rozvoju hospodárskeho života spoločnosti tým, že umožňuje zisťovať mieru zhodnotenia vstupov výrobných faktorov vo vzťahu k výstupom. Poskytuje tiež podklady na posúdenie finančnej situácie podniku a jeho výnosnosti. Pomáha aj pri ochrane majetku a dáva cenné informácie pre rozhodovanie. Taktiež účtovníctvo predstavuje relatívne uzatvorený

a vnútorne usporiadaný systém informácií, ktorý poskytuje informácie v peňažnom vyjadrení o hospodárskej činnosti podniku, vlastnom imaní, záväzkoch, výnosoch, nákladoch, príjmoch, výdavkoch a výsledku hospodárenia.

**Kovanicová, D. (2003)** uvádza o účtovníctve, že je primárne procesom merania a komunikácie. Považuje sa za to, že účtovný systém získava určité (z hľadiska účtovnej teórie relevantné) vstupné údaje a spracováva ich do podoby výstupov určených okolitému prostrediu. Tieto výstupy majú vplyv na rozhodovanie aktérov okolitého prostredia, ktoré je tým menené. Zmeny spätne ovplyvňujú účtovníctvo prostredníctvom vstupov z okolia a tento kolobeh sa stále opakuje.

**Pataky, J. – Hacherová, Ž. – Kočner, M. (2008)** presadzujú názor, že účtovníctvo predstavuje metodický ucelený systém informácií o hodnotovej stránke organizovaných činností v podnikateľskom subjekte. Poskytuje sústavu poznávacích informácií o ekonomickej realite účtovnej jednotky v peňažnom vyjadrení. Účtovné jednotky účtujú o skutočnostiach do obdobia, s ktorým vecne a časovo súvisia. Účtovným obdobím je kalendárny rok, prípadne hospodársky rok. Účtovníctvo patrí k najdôležitejším nástrojom v riadení podnikov. Riadenie môžeme charakterizovať ako informačné pôsobenie riadiaceho systému na riadené objekty so zámerom vyvolať ich cieľové chovanie, prípadne zvýšiť pravdepodobnosť predpokladaného chovania. Pri riadení ide o prípravu a zabezpečenie priebehu všetkých procesov v podnikateľskej činnosti a ich následnú kontrolu. Účtovníctvo má schopnosť zaznamenávať skutočný priebeh podnikateľskej činnosti a umožniť hodnotenie dosiahnutých výsledkov. Účtovné informácie majú tak pragmatické využitie vo všetkých fázach procesu riadenia.

Podvojnú účtovníctvo definuje **Boušková, D. - Peter, O. (2000)** ako najucelenejšiu a najdokonalejšiu sústavu poznávacích ekonomických informácií. Podľa istého systému sa v ňom zachytávajú údaje o stave a pohybe majetku a záväzkoch a iných zdrojoch, z ktorých sa majetok nadobudol. Ďalej sa v ňom zachytávajú všetky hospodárske operácie vznikajúce pri uskutočňovaní hospodárskej činnosti, ktorá sa prejavuje vo vzniku nákladov a výnosov. Ich porovnaním poskytuje účtovníctvo hodnoverné údaje aj o dosiahnutom hospodárskom výsledku.

Základným cieľom podľa **Soukupovej, B. – Šlosárová, A. – Baštinová A. (2004)** je podávať prostriedkami jemu vlastnými, podľa základnej zásady účtovníctva, verný a pravdivý obraz o finančnej a výnosovej situácií podniku. Plnenie tohto cieľa účtovníctva predpokladá zobraziť stav a zmeny stavu základných činiteľov, pomocou ktorých posudzujeme finančnú a výnosovú situáciu podniku, pretože práve oni tvoria predmet účtovníctva.

Sú to:

- majetok,
- záväzky,
- rozdiel majetku a záväzkov (vlastné imanie),
- výnosy,
- náklady,
- príjmy,
- výdavky,
- výsledok hospodárenia.

Skutočnosti, ktoré tvoria predmet účtovníctva, musia byť v účtovníctve zaúčtované a vykázané v tom období, s ktorým vecne a časovo súvisia. S cieľom splniť stanovený cieľ a podľa obsahu svojho predmetu používa účtovníctvo metodické prostriedky, ako sú účtovné doklady, oceňovanie, účty a podvojný zápis, inventarizácia a účtovné výkazy. Účelom účtovníctva je poskytovať účtovné informácie, ktoré umožňujú ich používateľom prijímať správne rozhodnutia.

Funkcie účtovníctva sú nasledovné:

1. Dokumentačná funkcia – množstevné a hodnotové zobrazenie majetku
2. Informačná funkcia – pre všetkých záujemcov a používateľov (vlastníci, vedenie podniku, daňové orgány, zamestnanci, odberatelia
3. Kontrolná funkcia – kontrola hospodárnosti a rentabilnosti
4. Základňa pre rozhodovanie – pre podnikové rozhodnutia v oblasti nákupu, skladovania, financovania, objemu a sortimentu výroby

## 1.2 Majetok a záväzky

Majetok je podľa **Vépyovej, M. – Kareša, L. (2002)** tá časť aktív účtovnej jednotky, ktorá sa vykazuje v súvahe (v podvojnom účtovníctve) alebo vo výkaze o majetku a záväzkoch (v jednoduchom účtovníctve). Existencia majetku súvisí s činnosťou účtovnej jednotky a dá sa oceniť podľa zákona o účtovníctve. Úlohou účtovníctva bude teda evidovať, sledovať a chrániť majetok účtovnej jednotky, t. j. konkrétne podnikateľského subjektu, ktorý vedie účtovníctvo. Eviduje ho predovšetkým v peňažných jednotkách, ale podľa potreby aj vo fyzických jednotkách ( ks, kg, m, l...).

**Kupkovič, M. (2003)** sa vyjadril o majetku podniku ako o súhrne majetkových hodnôt, ktoré patria podnikateľskému subjektu a slúžia na podnikanie. Tvoria ho dve základné skupiny prostriedkov, ktoré sa od seba líšia časom, po ktorý majetok pracuje v reprodukčnom procese: dlhodobý majetok a obežný majetok.

**Zalai, K. a kol. (2008)** chápu záväzok ako súčasnú povinnosť podniku, ktorá vznikla z minulých udalostí, od vysporiadania ktorej sa očakáva, že bude mať za následok odliv prostriedkov z podniku stelesňujúcich ekonomické úžitky. I záväzky členia na obežné a neobežné. Za obežný záväzok sa považuje záväzok vyhovujúci týmto kritériám:

- predpokladá sa jeho vysporiadanie v bežnom prevádzkovom cykle podniku alebo
- je držaný za účelom obchodovania, alebo
- jeho vyrovnanie sa očakáva do dvanástich mesiacov od závierkového dňa, alebo podnik nemá bezvýhradnú právomoc odložiť jeho vyrovnanie na neskorší termín ako dvanásť mesiacov od závierkového dňa. Všetky ostatné záväzky sú neobežné (dlhodobé).

Záväzok je súčasná povinnosť podniku, ktorá vznikla ako dôsledok minulých udalostí a od ktorej vyrovnanie sa očakáva, že bude mať za následok odlev prostriedkov stelesňujúcich ekonomické úžitky z podniku. Takto definuje záväzok **Juríková, R. (2003)**, ktorá tvrdí, že záväzky sa v zmysle všeobecných princípov IAS môžu v súvahe prezentovať len za predpokladu, ak platí súčasne, že odlev prostriedkov, ktoré stelesňujú ekonomické úžitky, bude súvisieť s vyrovnaním súčasného záväzku a suma, za ktorú sa toto vyrovnanie uskutoční, sa môže spoľahlivo stanoviť.

Podľa **Tumpacha, M. (2004)** sú krátkodobými záväzkami tie, ktorých vysporiadanie sa očakáva v rámci bežného prevádzkového cyklu účtovnej jednotky, alebo sú v držbe účtovnej jednotky primárne za účelom obchodovania. Taktiež sú to tie, ktorých sa vysporiadanie očakáva v lehote dvanásť mesiacov po súvahovom dni, alebo pri ktorých účtovná jednotka nemá neodvolateľné právo odložiť splátku záväzku na termín, ktorý nastane aspoň dvanásť mesiacov po súvahovom dni.

### 1.3 Právna úprava a harmonizácia účtovníctva

Podľa **Šlosára, R. a i. (2004)** proces rozvoja a prehĺbovania medzinárodných ekonomických vzťahov v celosvetovom meradle sa označuje pojmom globalizácia.

Globalizácia ako celosvetový ekonomický jav je sprevádzaná:

- procesom medzinárodnej ekonomickej integrácie, t.j. vzájomným a postupným prepájaním, prispôsobovaním a zblížovaním národných ekonomík,
- voľným pohybom tovarov, kapitálu i pracovných síl,
- vznikom nadnárodných spoločností, ktoré prenikajú na národné trhy výrobných faktorov
- prenikaním informačných a komunikačných technológií do všetkých sfér hospodárskeho a spoločenského života.

V záujme zabezpečenia porovnateľnosti informácií z účtovníctva jednotlivých účtovných jednotiek, a to tak z bežného účtovníctva, ako aj z účtovnej závierky, môžu jednotlivé krajiny regulovať účtovníctvo týmito spôsobmi:

1. prostredníctvom právnych noriem,
2. účtovnými štandardmi,
3. kombináciou právnych noriem a štandardov.

Harmonizácia účtovníctva je proces približovania účtovných zásad, pravidiel a najmä účtovných výkazov jednotlivých krajín tak, aby boli porovnateľné a zrozumiteľné pre používateľov informácií z ktoréhokoľvek štátu. Takýto proces zblížovania národných účtovných systémov vedie postupne k vytváraniu medzinárodného účtovníctva.

### **Právne normy upravujúce účtovníctvo v SR – pre podnikateľských subjektov:**

- Obchodný zákonník
- Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
- Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov
- Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov.

**Zákon o účtovníctve 431/2002**, v znení neskorších predpisov má tieto časti:

PRVÁ ČASŤ: základné a všeobecné ustanovenia

DRUHÁ ČASŤ: účtovné sústavy, účtovné doklady, účtovné zápisy a účtovné knihy

TRETIA ČASŤ: účtovná závierka

ŠTVRTÁ ČASŤ: spôsoby oceňovania

PIATA ČASŤ: inventarizácia

ŠIESTA ČASŤ: účtovná dokumentácia

SIEDMA ČASŤ: osobitné ustanovenia na účely prechodu zo slovenskej meny na euro

ÔSMA ČASŤ: záverečné ustanovenia

Ako uvádzajú **Pataky, J. – Hacherová, Ž. – Kočner, M. (2008)**, cieľom harmonizácie je, aby výstupy z účtovníctva, hlavne informácie z účtovnej závierky boli v jednotlivých štátoch transparentné, aby boli zostavené s použitím rovnakých vecných princípov predmetu účtovníctva, t.j. aby boli navzájom porovnateľné a bez úprav v jednotlivých štátoch uznané. Usmerňovanie harmonizácie účtovníctva vytvára nadnárodná úprava účtovníctva. Proces približovania právnych úprav národných účtovných systémov postupne smeruje k vytváraniu medzinárodného - celosvetového účtovníctva.

Tento proces vyjadrujú:

- medzinárodné účtovné štandardy (International Accounting Standards – IAS)

- americké všeobecne uznávané zásady (US Generally Accepted Accounting Principles /US GAAP).

Medzinárodnú právnu úpravu účtovníctva charakterizujú **Šuranová, Z. a Škoda, M. (2007)** takto:

- kontinentálnoeurópsku formu nástrojov internacionalizácie účtovníctva predstavujú primárne direktívy Rady Európskej únie ako právne akty sekundárnej komunitárnej legislatívy EÚ. Sú založené na úprave formálnej stránky určitých aspektov účtovníctva
- v angloamerickej koncepcii účtovníctva sú základnými predstaviteľmi nástrojov internacionalizácie účtovníctva:
  - Všeobecne uznané účtovné zásady USA (US GAAP – Generally Accepted Accounting Principles)
  - Medzinárodné účtovné štandardy/Medzinárodné štandardy finančného vykazovania (IAS/IFRS – International Accounting Standards/ International Financial Reporting Standards)

Podľa **Šlosára, R. a i. (2004)** medzinárodné účtovné štandardy (International Accounting Standards - IAS) predstavujú celosvetovo platné účtovné normy, ktoré vydáva Rada pre medzinárodné účtovné štandardy (IASB) so sídlom v Londýne. Táto inštitúcia vznikla v roku 1973 spoločnou dohodou profesijných účtovníckych organizácií zakladajúcich krajín. Hlavným cieľom IASB je vypracúvať a priebežne aktualizovať účtovné štandardy pre finančné vykazovanie, ktoré by sa akceptovali na celom svete. Ako východisko pre IAS existuje Rámcová osnova zostavovania a prezentácie účtovnej závierky. Výrazná zmena nastáva na začiatku 21. storočia, keď sa Rada pre medzinárodné účtovné štandardy rozhodla vydávať Medzinárodné štandardy finančného vykazovania namiesto doterajších IAS.

Účtovné štandardy ako nástroj národnej alebo medzinárodnej regulácie účtovníctva podľa **Macíka, K. (1995)** sú oblasťou, v ktorej v posledných desaťročiach najvýraznejšie rezonuje otázka zobrazenia činnosti podnikov prostredníctvom zostavenej ročnej účtovnej závierky. Veličiny ako zisk či vlastný kapitál môžu byť vykázané v rôznej výške v tej istej účtovnej závierke, zostavenej v súlade s dvoma alebo viacerými národnými účtovnými

štandardmi. Tieto rozdiely vyplývajú z rôznych princípov, na ktorých sú príslušné účtovné štandardy založené a ktoré zodpovedajú rozdielnym požiadavkám a špecifickým informačným potrebám jednotlivých preferovaných skupín používateľov účtovných informácií (napr. štát, kapitálový trh a pod.).

**Pataky, J. – Hacherová, Ž. – Kočner, M. (2008)** uvádzajú, že členským štátom Európskej únie bolo umožnené stanoviť si v národnej zákonnej úprave podmienky pre použitie IAS/IFRS, okrem tých prípadov, kedy právna úprava Európskej únie prioritne vyžaduje zostavovať účtovnú závierku podľa IAS/IFRS.

- v zmysle § 22, z. 431/2002 Z. z. zákona o účtovníctve, v znení neskorších predpisov sa bude konsolidovaná účtovná závierka zostavovať od 1.1.2005 podľa metód a zásad ustanovených v IAS/IFRS.
- podľa § 17a zákona o účtovníctve sa individuálna účtovná závierka a výročná správa bude od 1.1.2006 zostavovať podľa IAS/IFRS v uvedených účtovných jednotkách.

**Zalai, K. a kol. (2008)** tvrdia, že medzinárodné účtovné štandardy a ich uplatňovanie v organizovaní účtovníctva predstavuje samoreguláciu účtovníctva. Veľmi dôležitým je vzájomný vzťah koncepčného rámca a jednotlivých štandardov. Koncepčný rámec možno chápať ako teoretický základ pre jednotlivé štandardy, ktoré upravujú konkrétne oblasti. Koncepčný rámec však nie je štandardom a nie je jednotlivým štandardom nadradený. V prípade nesúlad medzi nimi má prednosť príslušný štandard.

Charakteristikou a zásadami prezentácie riadnej účtovnej závierky z rôznych hľadísk (účel, štruktúra atď.) sa zaoberá IAS 1 – Prezentácia účtovnej závierky. I tento štandard patrí medzi tie, ktoré boli v r. 2003 revidované a nahradil rovnomerný štandard z r. 1997.

Cieľom riadnej účtovnej závierky je podľa IAS poskytovať informácie o finančnej pozícii, finančnej výkonnosti a peňažných tokoch podniku. Jej úlohou je tiež informovať o výsledkoch spravovania zverených zdrojov manažmentom. Na splnenie daného cieľa účtovná závierka poskytuje informácie o:

- a) majetku,
- b) záväzkoch,

- c) vlastnom imaní,
- d) nákladoch a výnosoch vrátane ziskov a strát,
- e) iných zmenách vo vlastnom imaní,
- f) peňažných tokoch.

Kompletná účtovná závierka pozostáva z týchto súčastí:

- a) súvaha,
- b) výkaz ziskov a strát,
- c) výkaz o zmenách vo vlastnom imaní zahŕňajúci
  - všetky zmeny vo vlastnom imaní alebo
  - zmeny vo vlastnom imaní okrem tých, ktoré sú výsledkom transakcií s majiteľmi vlastného imania v ich pôsobnosti ako majiteľov vlastného imania,
- d) výkaz o peňažných tokoch,
- e) poznámky so zhrnutím uplatňovaných účtovných zásad a iné vysvetľujúce poznámky.

Podľa **Patakyho, J. – Hacherovej, Ž. – Kočnera, M. (2008)** je Slovenská úprava účtovníctva v plnom rozsahu riadená vládnymi inštitúciami. Predkladateľom zákona o účtovníctve a následných opatrení pre zabezpečenie obsahu a spôsobu vedenia účtovníctva je Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

**Boušková, D. – Peter, O. (2002)** tvrdia, že štát má eminentný záujem na tom, aby všetky fyzické i právnické osoby, ktoré sa tiež označujú ako daňovníci, v stanovených termínoch odvádzali do štátneho rozpočtu dane zo svojich príjmov, ale aj iné priame i nepriame dane. Je známe, že je to práve účtovníctvo, ktoré poskytuje potrebné údaje na stanovenie výšky povinných platieb jednotlivých daní. To je dôvod, prečo sa vedenie účtovníctva u nás upravuje viacerými zákonmi a právnymi normami.

**Pataky, J. – Hacherová, Ž. – Kočner, M. (2008)** udávajú, že obsahová stránka predmetu účtovníctva musí zabezpečovať ustanovenia platných národných právnych noriem z oblasti obchodného práva, pracovnoprávných vzťahov, zúčtovacích vzťahov s inštitúciami nemocenského a zdravotného poistenia, ustanovenia daňových zákonov.

Procesy internacionalizácie s globalizácie ekonomiky podľa **Škorecovej, E.** – **Látečkovej, A.** – **Kučeru, M. (2009)** vyvolali požiadavky na harmonizáciu účtovníctva v rámci určitých spoločenských krajín, ale tiež v celosvetovom meradle. V tejto oblasti dnes zastávajú miesto dva ucelené medzinárodné uznávané nadnárodné účtovné systémy, ktoré upravujú aj vymedzenie a vykazovanie nákladov:

- Medzinárodné účtovné štandardy – IAS (International Accounting Standards), ktoré sa postupne prepracovávajú na Medzinárodné štandardy finančného (účtovného) výkazníctva – IFRS (International Financial Reporting Standards),
- Americké všeobecne uznávané účtovné princípy (zásady) – US GAAP (United States Generally Accepted Accounting Principles).

Medzi IAS/IFRS a US GAAP existuje určitá symbióza a vzájomné dopĺňanie sa i napriek tomu, že ich vytvorili rozdielne tímy účtovníkov v rozdielnych krajinách. Od roku 2002 sa tvorcovia oboch systémov po vzájomnej dohode usilujú o konvergenciu oboch uznávaných nadnárodných súborov účtovných štandardov, ktorá by mala viesť k tomu, že sa stanú plne kompatibilnými a porovnateľnými.

**Zákon o účtovníctve č. 431/2002 Z. z.** v znení neskorších predpisov v Slovenskej republike vymedzuje účtovníctvo a to:

- rozsah, spôsob a preukázateľnosť vedenia účtovníctva – fyzických, právnických a zahraničných osôb, ktoré podnikajú na území Slovenskej republiky
- rozsah, spôsob a preukázateľnosť účtovnej závierky.

#### **1.4 Všeobecne uznávané účtovné zásady**

Účtovnými zásadami (princípami) podľa **Šlosárovej, A. (2006)** je súbor pravidiel, komplex uznaných praktických poznatkov a zákonitosti, ktoré platia pre vedenie účtovníctva a zostavenie účtovnej závierky.

**Šlosár, R. (2008)** je toho názoru, že zásady, ktorými sa riadi účtovníctvo, možno rozdeliť na dve skupiny:

- a) elementárne zásady,
- b) všeobecne uznávané účtovné zásady.

**Šlosárová, A. (2006)** zaraďuje medzi elementárne zásady účtovníctva:

- a) vymedzenie účtovnej jednotky,
- b) meranie pomocou peňažnej jednotky,
- c) účtovné obdobie (resp. zásada periodického zisťovania výsledku hospodárenia a finančnej situácie podniku),
- c) preukázateľnosť účtovníctva .

Tieto predpoklady vychádzajú zo zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“), kde sú formulované ako povinnosti účtovnej jednotky.

Za základné účtovné zásady **Kovanicová, D. (2005)**, ktorá je českej národnosti považuje:

- a) koncept ekonomickej (hospodárskej) jednotky,
- b) predpoklad nepretržitosti pokračovania v činnosti,
- c) aktuálny princíp,
- d) oceňovanie pomocou peňažných jednotiek,
- e) predpoklad stabilného doláru (vo všeobecnosti sa touto zásadou rozumie predpoklad stálej kúpnej sily peňažnej jednotky),
- f) periodicita zisťovania výsledku hospodárenia a finančnej situácie podniku.

**Zásada verného a pravdivého obrazu** podľa **Podmanickej, M. (2008)** pôsobí často veľmi neurčito a abstraktne. Najmä z dôvodu odhadov v účtovníctve a variability v oceňovaní je možné povedať, že neexistuje iba jediný verný a pravdivý obraz. Aj keď je účtovníctvo upravené právnymi normami, ponúka množstvo prípustných alternatívnych riešení, a tak môže účtovná jednotka vykázať pri rovnakých transakciách (s použitím rozličných účtovných metód) rozdielny výsledok hospodárenia, ako aj stav majetku, záväzkov a vlastného imania. Pričom každá z výsledných hodnôt by mala byť považovaná za správnu, čo svedčí o istom „intervale hodnôt“, v ktorom účtovná jednotka dodrží zásadu verného a pravdivého zobrazenia skutočností.

Za **základné všeobecne uznávané účtovné zásady** považuje **Šlosárová, A. (2006)** tieto:

- a) zásada bilančnej kontinuity,

- b) kontinuita v používaní účtovných zásad a účtovných metód,
- c) prednosť podstaty pred formou,
- d) zákaz kompenzácie majetku a záväzkov, nákladov a výnosov, príjmov a výdavkov,
- e) zohľadnenie všetkých nákladov a výnosov v účtovnom období, v ktorom vznikli, bez ohľadu na deň ich úhrady, inkasa alebo na deň vyrovnania iným spôsobom,
- f) nepretržitosť pokračovania v činnosti,
- g) oceňovacie zásady,
- h) zásada opatrnosti,
- i) vecné a časové priradovanie nákladov k výnosom,
- j) princíp osvetľovania hodnoty.

**Kovanicová, D. (2005)** považuje za základné zásady:

- a) historické náklady (cena),
- b) zásada opatrnosti,
- c) princíp uznania výnosov,
- d) princíp priradovania nákladov k výnosom,
- e) princíp vecnej a časovej súvislosti (aktív, záväzkov, vlastného imania, nákladov a výnosov),
- f) zásada stálosti metód (konzistencie),
- g) prednosť podstaty pred formou.

## 2 Cieľ práce

Účtovníctvo predstavuje systém informácií, ktoré plní rozhodujúce úlohy v informačnou i riadiacom systéme. Nedá sa zastúpiť, hlavne z hľadiska finančného riadenia. Výstupom je verný a pravdivý obraz o majetkovej, výnosovej a finančnej situácii podniku v účtovnej závierke ku dňu jej zostavenia. Hlavným cieľom účtovníctva je, podľa základnej zásady účtovníctva, verný a pravdivý obraz o aktuálnej situácii účtovnej jednotky. Zásada verného a pravdivého zobrazenia skutočností je nadradená všetkým ostatným zásadám a možno ju označiť za najvyšší princíp podvojného účtovníctva. Tento princíp sa prakticky naplňa dodržiavaním všetkých ostatných účtovných zásad aplikovaných v podmienkach účtovnej jednotky.

Cieľom bakalárskej práce je podať ucelený názor na aplikáciu všeobecne uznávaných účtovných zásad v praxi. Naším zámerom je podať objektívny názor, preto sme sa nezamerali na konkrétnu účtovnú jednotku, ale všeobecne na všetky, ktoré sa nachádzajú na území Slovenskej republiky.

Bakalárska práca sa zaoberá nasledovnými čiastkovými cieľmi, ktoré sú:

- oboznámenie sa so všeobecne uznávanými účtovnými zásadami,
- aplikovanie bilančnej politiky v praxi,
- etický aspekt

Celá práca je pod rúškom harmonizácie, ktorá je základným bodom účtovných zásad. Rastúci význam účtovných informácií si vyžiadala potrebu harmonizácie účtovníctva a ustálenia všeobecne uznávaných účtovných zásad, ktoré sa dodržiavajú pri vedení účtovníctva i zostavovaní účtovnej závierky. Ak použité účtovné postupy nevedú k vernému a pravdivému zobrazeniu skutočností, musí účtovná jednotka tento nedostatok odstrániť, a to aj za cenu nedodržania niektorých iných zásad, pokiaľ ich dodržanie spôsobuje tento nedostatok

### 3 Metodika práce

Celý rozsah bakalárskej práce predstavuje čiastkové prístupy, ktoré sú zamerané na objasnenie témy – všeobecne uznávané účtovné zásady a ich aplikácia v praxi. Účtovné zásady predstavujú súbor pravidiel, komplex uznaných praktických poznatkov a zákonitosti, ktoré platia pre vedenie účtovníctva a zostavenie účtovnej závierky. Dodržanie uvedených zásad je nevyhnutné na splnenie hlavného cieľa účtovníctva, ktorým je poskytovať verné a pravdivé informácie na zostavenie účtovnej závierky.

Na dosiahnutie stanoveného cieľa sme použili tieto základné metódy:

- Metóda selekcie je zameraná vo výbere vhodných literárnych zdrojov a právnych noriem súvisiacich s témou práce, ktoré sa následne preštudujú a spracujú.
- Metóda analýzy zahŕňa zhodnotenie skúmaného problému účtovných zásad a zistenie jeho obsahovej stránky. Táto metóda tvorí základný pracovný postup.
- Metóda komparácie je zameraná na porovnanie stanovísk citovaných autorov s platnými zákonnými normami, prevažne zákonom o účtovníctve
- Metóda syntézy, ktorú tvoria odporúčania na aplikáciu získaných poznatkov do praxe účtovnej jednotky, ktoré sa opierajú o právnu úpravu platnú v Slovenskej republike. Je záverečným výstupom z predkladanej bakalárskej práce.

Na splnenie stanoveného cieľa postupujeme podľa stanovenej štruktúry a logického nadväzovania.

## 4 Výsledky práce

### 4.1 Charakteristika všeobecne uznávaných účtovných zásad

Zákon o účtovníctve právne zakotvuje povinnosť rešpektovania všeobecných účtovných zásad pri účtovaní a zostavovaní účtovnej závierky. Základným prvkom na aplikovanie všeobecne uznávaných účtovných zásad je ich správne pochopenie.

**Zásada verného a pravdivého obrazu** môžeme interpretovať veľmi individuálne. IFRS vyžaduje, aby účtovná jednotka vyjadrovala verný a pravdivý obraz o finančnej situácii podniku. Uvedená zásada je nadradená všetkým ostatným. V praxi sa táto zásada dodržiava uplatňovaním všetkých ostatných účtovných zásad.

Objektívna stránka – súvisí s vernosťou zobrazovania, pretože v účtovnej závierke musia byť všetky skutočnosti zobrazené verne.

Subjektívna stránka - súvisí s pravdivosťou zobrazovania. Pri aplikovaní účtovných metód musí účtovná jednotka postupuje subjektívne. Iba takto sa môže zabrániť chybným informáciám.

**Zásada bilančnej kontinuity** – podľa nej konečné zostatky účtov, ktoré sa vykazujú v súvahe k poslednému dňu účtovného obdobia, musia rovnať so začiatočnými stavmi účtov k prvému dňu nasledujúceho účtovného obdobia. Zásada sa cez uzávierkové účty zabezpečuje takto:

- Konečného účtu súvahového k poslednému dňu účtovného obdobia
- Začiatočného účtu súvahového k prvému dňu nasledujúceho účtovného obdobia

**Kontinuita v používaní účtovných zásad a účtovných metód** je ďalšia metóda, ktorá slúži na porovnávanie údajov medzi rôznymi účtovnými obdobiami. Porovnávať sa môžu buď:

- z časového hľadiska – prezentované dve za sebou idúce účtovné obdobia
- z vecného hľadiska – prezentujú sa informácie ÚJ ako celok

Kontinuita v používaní účtovných zásad a účtovných metód sa prejavuje

- v zabezpečení formálnej kontinuity – ide o rovnaké usporiadanie položiek účtovnej závierky a ich rovnakú prezentáciu v každom účtovnom období
- v zabezpečení vecnej kontinuity – ide o používanie rovnakej právnej úpravy a používanie rovnakých spôsobov oceňovania a postupov účtovania počas celého účtovného obdobia a v po sebe idúcich účtovných obdobiach

**Prednosť podstaty pred formou** – účtovné prípady sa neposudzujú podľa právneho charakteru, pretože sú posudzované podľa ich vecnej a ekonomickej podstaty. Musíme odlišovať vlastnícke právo majetku a prinášanie ekonomického úžitku.

**Zákaz kompenzácie majetku a záväzkov, nákladov a výnosov, príjmov a výdavkov** sa vyjadruje tak, že ÚJ pri účtovaní pohľadávok, nákladov a výnosov, výdavkoch a príjmoch v účtovnej knihe vykazuje samostatne bez nejakého vzájomného započítania. Vo všetkých účtovných knihách musia byť zaznamenané všetky podrobnosti transakcií, bez vzájomných kompenzácií. Cieľom účtovníctva nie je len vykázat aká je finančná situácia podniku, ale aj zaznamenať a archivovať, ako sa podnik do tejto situácie dostal.

**Zohľadnenie všetkých nákladov a výnosov v účtovnom období**, v ktorom vznikli, bez nejakého ohľadu na deň ich úhrady, inkasa alebo na deň vyrovnania iným spôsobom. ÚJ účtuje a vykazuje účtovné prípady v účtovnom období, s ktorým vecne a časovo súvisia.

**Akruálny princíp** vyjadruje, že ekonomické javy sa vykazujú vždy v tom období, ktorého sa týkajú, takže nie vtedy, kedy sme prijali peňažné prostriedky. Potom sa hospodárenie môže vypočítať ako rozdiel medzi výnosmi a nákladmi za určité obdobie. Rozdielnosť moderného účtovníctva a účtovníctva postaveného na hotovostnej báze, vyjadruje práve táto zásada.

Zásada **nepretržitosti pokračovania v činnosti** sa uplatňuje pri zostavovaní riadnej ÚZ, ktorá sa zostavuje za predpokladu, že ÚJ nemá úmysel ani povinnosť pristúpiť k ukončeniu svojej činnosti. Znamená to, že ÚJ nepozná žiadnu skutočnosť, ktorá by ju obmedzovala v podnikateľskej činnosti. Ak sa vyskytne v ÚJ príčina na zostavenie

mimoriadnej ÚZ, tak sa týmto skutkom poruší predpoklad nepretržitosti pokračovania v činnosti.

V **oceňovacej zásade** sa uplatňuje princíp historickej ceny. Historické ceny sa vzťahujú na obdobie, kedy bol majetok kúpený, vytvorený vlastnou činnosťou. Patrí medzi základné zásady. Aplikuje sa pri oceňovaní majetku a záväzkov. Ide vlastne o prvotné ocenenie majetku a záväzkov. Dňom ocenenia sa vtedy stáva deň uskutočnenia účtovného prípadu.

Aktíva – sú ocenené v peňažných sumách, ktoré im boli priradené pri ich obstarávaní.

Môžu byť ocenené :

- obstarávacou cenou, ak boli obstarané kúpou,
- vlastnými nákladmi, ak boli vytvorené vlastnou činnosťou,
- menovitou hodnotou sa oceňujú pohľadávky pri ich vzniku,
- reprodukčnou obstarávacou cenou.

Pasíva – sú ocenené pri ich vzniku menovitou hodnotou.

Medzi nevýhody tejto zásady môžeme spomenúť, že touto zásadou sa neberie do úvahy vplyv cien a pokles kúpnej sily.

Najväčšou výhodou historických cien je ich preukázateľnosť.

V účtovnej súvahe sa historické ceny uvádzajú v stĺpci „brutto“ a účtovné ceny v stĺpci „netto“.

**Zásada opatrnosti** zohľadňuje predpokladané riziká a straty, ktoré sa týkajú majetku a záväzkov a sú známe ku dňu zostavenia účtovnej závierky. Riziká predstavujú stálu neistotu, ktorá môže vzniknúť napríklad i veľkým počtom záručných reklamácií, alebo inkasovateľnosťou pochybných pohľadávok.

Trvalé zníženie hodnoty môže nastať:

- v dôsledku opotrebenia - odpisy dlhodobého majetku
- mimoriadnym odpisov pohľadávky
- v dôsledku škody

Prechodné zníženie hodnoty majetku – opravná položka majetku.

Na základe zásady opatrnosti sa vytvára opravná položka. Môže nastať zníženie hodnoty majetku oproti jeho oceneniu v účtovníctve, ktoré musí byť podľa zásad

preukázateľné. Prostredníctvom inventúrnych dokladov sa zabezpečuje spomínaná preukázateľnosť.

Aj kvôli takýmto prípadom je zásada opatrnosti veľmi potrebná. Obozretnosti pri tvorbe odhadov v neistých situáciách nie je nikdy dostatok. Zabránilme tak nadhodnoteniu, alebo podhodnoteniu výnosov i záväzkov.

V praxi tak nemôžeme vykazovať zisk vopred. Predpokladané riziká, straty, či zníženia hodnôt majetku a záväzkov sa vyjadrujú pomocou rezerv, opravných položiek a odpisov. Potrebná je ich podrobná regulácia vo forme právnych noriem. Iba tým sa môže zabezpečiť zamedzeniu manipulácii pri vykazovaní týchto informácií v účtovnej závierke. Napriek tomu patria opravné položky, odpisy i rezervy k dôležitým nástrojom bilančnej politiky. Uplatňuje sa tu:

- Imparitný princíp – nerovnaký, pretože sa odlišne účtujú a vykazujú straty a zisky podniku.
- Realizačný princíp – súvisí s momentom realizácie, pretože rozdiel medzi historickou cenou majetku a jeho predajnou cenou, ktorá je vyššia, sa zisk prejaví už pri predaji (realizácii) majetku.

**Vecné a časové priradovanie nákladov k výnosom** – podstatou je princíp súmerateľnosti výnosov a nákladov. Súvisí s priradovaním nákladov k výnosom týkajúcich sa daného účtovného obdobia. V praxi musí účtovná jednotka účtovať a vykazovať účtovné prípady v tom účtovnom období, s ktorým časovo a vecne súvisia. U nás sa pri výpočte výsledku hospodárenia berie za základ náklad a k nemu sa priraduje výnos, ktorý s nim súvisí.

**Princíp osvetľovania hodnoty** sa v dôsledku uplatnenia tejto zásady je povinná ÚJ uviesť v ÚZ v poznámkach informácie o takých skutočnostiach, ktoré nastali v čase od dňa, ku ktorému sa zostavuje ÚZ, do dňa jej konečného zostavenia. V poznámkach sa preto uvádzajú dôvody, ktoré viedli ÚJ k zmene výšky rezerv a opravných položiek.

Vždy pri aplikovaní zásad musíme pristúpiť ku kompromisnému riešeniu, pretože mnohé zásady si navzájom i protirečia.

## 4.2 Bilančná politika

Bilančná politika je jedinečná v každej spoločnosti. Predstavuje kombináciu rôznych metód, spôsobov, prostriedkov na účtovné zobrazenie situácie, v ktorej sa spoločnosť nachádza. Taktiež poskytuje celý legislatívny rámec spoločnosti, ktoré vychádzajú z legislatívneho rámca účtovania, oceňovania a vykazovania. Prostredníctvom použitia bilančnej politiky sa v konkrétnych účtovných jednotkách aplikujú všeobecne uznávané účtovné zásady.

Len dobre spracovaná štruktúra a prehľadnosť konečnej bilancie poskytuje podrobné informácie o stave a vývoji podniku, aby sa na základe zistených informácií rozhodli o ďalšej činnosti podniku. Prehľadnosť je zabezpečená povinnosťou dodržiavania každej účtovnej zásady, kde si každý osobitne môže zvoliť metódu oceňovania a odpisovania. Tvorivý prístup riešenia účtovných prípadov je bez problémov umožnený. IFRS má uprednostňované a prípustné alternatívne riešenia. Nie je medzi nimi podradený vzťah. Pred výberom vhodnej alternatívy, manažéri musia dobre zvážiť, ktorú si vyberú. Výberom účtovná jednotka potvrdzuje, že bude počas celého účtovného obdobia používať rovnaké účtovné metódy a zásady. Taktiež by mala vykazovať porovnateľnosť údajov.

Spôsoby oceňovania, ktoré sú použité pri zostavení účtovnej závierky a každá špecifikácia účtovnej metódy by mali byť obsiahnuté v poznámkach. Tak sa zabráni zlému pochopeniu účtovnej závierky. V bilančnej politike rozlišujeme dva druhy politiky: účtovnú a daňovú politiku. Cieľom účtovnej politiky je ovplyvňovanie externých používateľov k správne rozhodnutiu. Cieľom daňovej politiky je optimalizovanie daňovej povinnosti.

Nástrojmi účtovnej politiky sa zabezpečuje cieľ, ktorý je stanovený. Na našom území má každá účtovná jednotka možnosť vybrať si z dvoch sústav účtovníctva. Účtovné obdobie môže byť kalendárny, alebo hospodársky rok.

V jednoduchom účtovníctve sa uplatňuje rozdiel medzi príjmami a výdavkami, pretože sa zameriava na základ dane. V podvojnóm účtovníctve sa výsledok hospodárenia určuje ako rozdiel medzi výnosmi a nákladmi.

Za jeden najdôležitejší nástroj účtovnej politiky sa považuje oceňovanie. Tento nástroj účtovnej politiky je veľmi náročný a je obsiahnutý v národných a nadnárodných systémoch. Je tu veľká rôznorodosť, pretože sa dajú použiť rôzne princípy, metódy, veličiny i odhady. Od zvoleného výberu ocenenia majetku a záväzkov závisí peňažné vyjadrenie, ale aj celková výška vlastného imania. Druhy ocenenia zásob:

- Individuálne ocenenie – vzácne, cenné zásoby. Týmto ocenením sa dajú individuálne oceniť šperky, alebo iné cennosti.
- Vážený aritmetický priemer – periodický, alebo priebežný je veľmi používaný.
- FIFO (first in first out) – prvá cena na ocenenie prírastku určitého druhu zásob sa používa ako prvá cena na ocenenie úbytku tohto druhu zásob. To znamená, že keď rastú ceny zásob na sklade, zodpovedajú aktuálnej trhovej hodnote.

Ďalšia metóda LIFO sa vyznačuje tým, že pri výdaji do spotreby sa úbytok zásob zo skladu ocení cenami časovo novými k cenám časovo starším. Tým by bol vykázaný nižší zisk.

IFRS však zakázali uplatnenie tejto metódy LIFO (last in first out), ktorá sa používala do roku 2005. Táto metóda bola u nás i v iných štátoch legislatívne zakázaná.

Pri oceňovaní sa používajú i odhady, ktoré sa využívajú v prípadoch, keď sa zníži hodnota majetku oproti tomu, ako je ocenená táto hodnota v účtovníctve. Takýto odhad sa spravidla vyjadruje cez opravné položky. Taktiež sa používajú odhady pri odpisoch dlhodobého majetku. Všetko sa určuje cez veličiny ako sú obstarávacie ceny, vlastné náklady, alebo aj reprodukčná obstarávacia cena. Doplnené sú tiež o zbytkovú hodnotu. Vymenované veličiny sú len predpokladané.

V praxi sa **zásada opatrnosti** využíva cez účtovanie odpisov, opravných položiek a rezerv. Keby neboli zabezpečené touto zásadou, mohlo by sa stať, že nevykázané, alebo nesprávne vykázané doklady môžu výrazne skresliť informácie v účtovnej závierke. Preto sa vyžaduje, aby odpisy, opravné položky i rezervy boli podrobne sledované podľa právnych noriem a štandardov.

Manažér, pri výbere z rôznych metód ocenenia a oceňovacích veličín, musí vybrať najlepšiu voľbu, ktorá by vyhovovala tak, aby dodržal všetky všeobecne uznávané účtovné zásady. Len týmto môže zabezpečiť verný a pravdivý obraz skutočnosti.

Pri využití všeobecne účtovných zásad sa dá úspešne formovať aj finančná situácia účtovnej jednotky. Deje sa to hlavne pri použití zásady prednosti podstaty pred formou. Táto zásada sa využíva aj napríklad pri finančnou lízingu. Vlastníkom je pri takejto situácii prenajímateľ, ale úžitky ktoré z tohto majetku existujú vyplývajú nájomcovi, a ten si ho aj môže odpisovať.

Podľa želania manažmentu firmy sa umožňuje formovanie finančnej situácie aj vytváraním tichých rezerv. Môžeme ju tiež nazvať, že je to skrytý zisk, ktorý nenájdeme vo výkazoch účtovnej závierky. Je to spôsobené tým, že:

1. majetok sa ocení nižšou hodnotou, ako je jeho reálna. Týmto sa podhodnotia položky majetku. Môžu vzniknúť aj nevedomé tiché rezervy, tým že určité druhy majetku sú vedené v historických cenách a neskôr sa zvýši hodnota daného majetku. V praxi však, podľa zistených informácií, existujú i zámerne vytvorené tiché rezervy. Ich odhalenie potom súvisí s ilegálnou činnosťou účtovnej jednotky.
2. záväzky sa ocenia vyššou hodnotou, ako je ich pôvodná. Takto si v účtovníctve vykazujú i nereálne záväzky, alebo nadhodnocujú rezervy. Takýmto spôsobom účtovná jednotka prosperuje väčším ziskom.

V praxi to môže vyzeráť aj tak, že účtovná jednotka v období dosahovania vysokého zisku, môže zisk znížiť tým, že vytvorí tiché rezervy. Naproti tomu, nízky zisk, alebo strata, môžu vylepšiť svoj obraz finančnej situácie účtovnej jednotky.

### **4.3 Etický aspekt pri použití účtovných zásad**

Uplatnenie nástrojov bilančnej politiky môže istým spôsobom ovplyvňovať položku výsledku hospodárenia. Táto problematika je aktuálna iba vtedy, keď sa prejaví kritika na výšku, pôvod alebo spôsob jeho nadobudnutia.

Z etického hľadiska sa do popredia dostáva otázka rozumného a sociálne spravodlivého použitia dosiahnutého zisku, ako aj to, či účel vynaloženia týchto prostriedkov je morálny. Etika je vedou zaoberajúcou sa skúmaním morálky. Táto

disciplína nehodnotí výšku dosiahnutého zisku, ale všetko závisí od ekonomickej a hospodárskej situácie.

Bilančná (účtovná) politika by sa mala vždy uskutočňovať pri dodržaní všeobecne platných účtovných zásad a záväzných predpisov spôsobom, aby účtovná závierka podávala verný a pravdivý obraz o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva a o finančnej situácii účtovnej jednotky. Pri použití účtovných zásad zabezpečuje účtovná jednotka verné zobrazenie skutočnosti podniku.

Pri aplikácii použitia bilančnej politiky vyskytujú aj prípady, keď manažérov nie je vždy v súlade so zákonmi. Vtedy vzniká riziko aj pri tvorbe zisku, pretože práve veľkosť zisku je základným kritériom ich odbornosti. Ich úspech, kariéra a s tým spojená realizácia a postavenie v účtovnej jednotke v plnej miere závisia od ich profesionálnej schopnosti zarábať pre seba a pre účtovnú jednotku, v ktorej sú zamestnaní, peniaze. Čestné podnikanie zaručuje úspešné a čestné podnikanie.

Manažéri sa mnohokrát snažia manipulovať s údajmi v účtovníctve s cieľom transformovať výkazy účtovnej závierky z podoby, akú by mala mať pri vernom a pravdivom zobrazení skutočností, do podoby, akú by si priali, aby tak vykázali žiaducu finančnú situáciu, výnosnosť alebo peňažné toky účtovnej jednotky.

Na dôvere používateľov v účtovné informácie prezentované v účtovnej závierke je založené fungovanie trhovej ekonomiky. Pri zostavovaní účtovných závierok by mali disponovať určitou dávkou etického správania pri aplikácii všeobecne uznávaných účtovných zásad prostredníctvom bilančnej politiky. Problémy sa dajú riešiť rôzne, ale vždy sa musí uvedomiť vážnosť problému, pretože hlavne ľudská chybovosť je tá, ktorá zapríčiňuje porušovanie uvedených predpisov.

Po odhalení veľkých účtovných škandálov vzniká potreba zaoberať sa pojmom podvod, ktorým sa rozumie úmyselne vypovedaná klamlivá informácia. Jednoducho takýto čin musíme považovať za trestný, ktorého uskutočnenie predstavuje osobnostný prospech, alebo nejakú inú výhodu. Nemôžeme si preto myslieť, že podvody v podnikoch neexistujú. Častou prevenciou sa môže predchádzať i takýmto udalostiam. Všetko je však založené na

princípe presadzovania etických zásad. Externý audit môže prispieť skorému odhaleniu takejto detekcie.

Momentálna hospodárska situácia ovplyvnila chápanie zamestnancov a členov vo vedení účtovných jednotiek k vykazovaniu výsledkov hospodárenia. Rastie tendencia prípadov, kedy sa podvody robili z interných dôvodov. Všetko je zapríčinené tým, že účtovné jednotky očakávajú nereálne výsledky hospodárenia, ktoré sa snažia aj podvodmi doceliť. Veľakrát nastane situácia v podniku, kedy osobná morálka jednotlivca je v rozpore s morálnymi pravidlami, ktoré vyžaduje plniť účtovná jednotka. Nátlakom manažmentu na činnosť účtovníka spôsobuje nedodržiavanie účtovných zásad. Takto sa vedome previňuje chýb, o ktorých sám vie, aj napriek svojej vôli. Na druhej strane je však zo strany vedenia považovaný za veľmi prosperujúceho zamestnanca.

## 5 Záver

Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie sa naša ekonomika včlenila do globálnej. Len zblížovanie celosvetových ekonomík môže vyhovovať požiadavkám rozvíjajúceho sa medzinárodného kapitalového trhu. Tým sa finančný trh stáva odolnejším a pomáha rozvoju finančnej infraštruktúry.

Od vzniku a vývoja účtovníctva nie je možné oddeliť vznik a vývoj účtovných zásad. Skúmanie vývoja účtovných zásad je preto zložité najmä z toho dôvodu, že je potrebné preskúmať históriu vo všeobecnosti, a to najmä históriu rozvoja myslenia a históriu účtovníctva.

Pohľad na všeobecne uznávané účtovné zásady sa ujednotil len vďaka harmonizácii účtovníctva. Avšak IAS/IFRS nie sú detailnými predpismi, poskytujú najmä princípy, ktoré sa dajú rôzne interpretovať a aplikovať. Právna úprava účtovníctva v SR vychádza zo smerníc Rady EÚ a prijatých medzinárodných účtovných štandardov IAS/IFRS.

Účtovné zásady, ktoré sa neustále formovali, sa nakoniec stali všeobecne akceptovanými pri riadení účtovníctva. Samozrejme aj pri zostavení účtovnej závierky. Vytýčila sa i jedna najvyššia zásada, ktorá sa stala nadradenou všetkým ostatným zásadám. Touto zásadou sa označuje zobrazenia skutočnej a pravdivej skutočnosti účtovnej jednotky.

Táto zásada sa v praxi dodržiava uplatňovaním všetkých ostatných účtovných zásad, ktoré sa aplikujú v podmienkach konkrétnej účtovnej jednotky. Všetky ostatné účtovné zásady sú rovnocenné, pričom každá z nich je zameraná na určitú špecifickú oblasť. Medzi jednotlivými zásadami existujú vzájomné väzby a ich interpretácia často vedie k ich prekryvaniu. Existujú aj situácie, kedy si určité zásady navzájom protirečia.

Aplikácia všeobecne uznávaných účtovných zásad sa uskutočňuje prostredníctvom bilančnej politiky. Účtovná jednotka si môže vyberať účtovnú metódu z rôznych alternatív, ktoré musí aj následne správne dodržiavať. Manažéri by mali zabezpečiť prostredníctvom bilančnej politiky spoľahlivé informácie, ktoré sú poskytnuté pre používateľov.

V dnešnej dobe má veľký význam i etické správanie účtovných odborníkov. Správnym výberom metódy z rôznych alternatív môže účtovná jednotka zastierať, alebo vylepšovať nepriaznivé situácie, ktoré sa vyskytli v účtovnej jednotke. Následne môžeme z uvedeného usúdiť, že aj keď je aplikovanie všeobecne uznávaných účtovných zásad podľa špeciálnych účtovných štandardov a predpisov, predsa sa môže stať chyba. Tým najväčším nepriateľom sa často stáva ľudský faktor, ktorý zlyháva.

Výskyt najčastejších celosvetových prípadov, kedy už všetko hraničí s hospodárskou kriminalitou je práve pri spreneverení majetku. Na našom území sa obvykle vyskytujú problémy s úverovými podvodmi. Aj kvôli rozsiahlej kriminalite sa neustále zvyšuje nátlak na účtovných odborníkov, ktorí by mali disponovať veľkou dávkou ukážkového etického správania.

## 6 Použitá literatúra

BOUŠKOVÁ, D. – PETER, O. 2000. *Základy podvojného účtovníctva*. 1.vyd. Bratislava : ELITA, 2000. 196 s. ISBN 80-8044-068-9.

ČECHOVÁ, A. 2006. *Manažerské účtovníctví*. Brno : Computer Press, 2006. s.3 – 4. ISBN 80-251-1124-5.

DUBIELOVÁ, V. – VLKOLÁČKOVÁ, M. 2009. Všeobecne uznávané účtovné zásady a ich aplikácia v praxi účtovníctva In: *zborník vedeckých statí z riešenia interného grantového projektu mladých učiteľov, vedeckých pracovníkov a doktorandov v dennej forme štúdia*. Bratislava : EKONÓM. 2009, s. 5-22. ISBN 978-80-225-2855-9.

FABIAN, Š. 2002. Účtovníctvo podnikateľských subjektov – základný informačný podklad na efektívne zhodnocovanie disponibilných zdrojov podniku. In *Účtovníctvo Audítorstvo Daňovníctvo*, roč. 10, 2002, č.12, 502 s.

HARNA, L. 2004. Oddělení účetnictví od daní neznamená žádné dvojí účetnictví! In *Účetnictví*, roč. 39, 2004, č.8, s. 2.

HUSÁROVÁ, S. – KUCKOVÁ, A. 2005. Bilančná politika a podvody v účtovníctve. In: *Medzinárodná vedecká konferencia*. Bratislava : EKONÓM. 2005. ISBN 80-225-2110-8.

JURÍKOVÁ, R. 2003. Prezentácia záväzkov v súvahe podľa IAS. In *Účtovníctvo Audítorstvo Daňovníctvo*, roč. 11, 2003, č. 11, s. 442.

KOVANICOVÁ, D. a kol. 2005. *Finanční účetnictví*. 4. vyd. Praha : Polygon, 2003. 524 s. ISBN 80-7273-090-8.

KUPKOVIČ, M. a kol. 2003. *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava : Sprint vbra, 2003. 452 s. ISBN 80-88848-71-7.

LISÝ, J. a kol. 2005. *Ekonomía v novej Ekonomike*. 1. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2005. 662 s. ISBN 80-8078-063-3.

MACÍK, K. 1995. *Účetnictví pro manažery*. 1.vyd. Praha : GRADA Publishing, 1995. 352 s. ISBN 80-7169-225-5.

PATAKY, J. – HACHEROVÁ, Ž – KOČNER, M. 2008. *Základy účtovníctva*. Nitra : SPU, 2008. 210 s. ISBN 978-80-552-0009-5.

PODMANICKÁ, M. 2008. Teoretické východiská účtovných zásad. In: *zborník vedeckých statí doktorandov*. Bratislava : EKONÓM, 2008, s. 104-119. ISBN 978-80-225-2618-0.

SEDLÁČEK, J. 2009. *Finanční analýza podniku*. 1.vyd. Brno : Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-1830-6.

SOUKUPOVÁ, B. – ŠLOSÁROVÁ, A. – BAŠTINOVÁ, A. 2004. *Účtovníctvo*. Bratislava : 2. vyd. Ekonomická univerzita, 2004. ISBN 80-8078-020-X.

ŠKORECOVÁ, E. – LÁTEČKOVÁ, A. – KUČERA, M. 2009. *Nákladový systém a jeho softvérová podpora*. 1. vyd. Nitra : SPU, 2009. 156 s. ISBN 978-80-552-0195-5.

ŠLOSÁR, R. 2003. *Didaktika účtovníctva*. 1 .vyd. Bratislava : Ekonóm, 2003. 192 s. ISBN 80-225-1707-0.

ŠLOSÁR, R. a kol. 2004. *Účtovníctvo pre 4.ročník obchodných akadémií*. 2. vyd. Bratislava : EKONÓMIA, 2004. 201 s. ISBN 80-89047-85-8.

ŠLOSÁROVÁ, A. a kol. 2006. *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava : Ekonomická univerzita, 2006. 27-28 s. ISBN 80-8078-070-6.

ŠLOSÁROVÁ, A. 2008. Účtovníctvo v Slovenskej republike po vstupe do Európskej únie. In: *zborník vedeckých statí doktorandov*. Bratislava : EKONÓM. 2008, s. 361-364. ISBN 978-80-225-2618-0.

ŠURANOVÁ, Z. – ŠKODA, M. 2007. *Medzinárodné účtovníctvo*. Univerzita Mateja Bella, 2007. 200 s. ISBN: 978-80-8083-838-8.

TUMPACH, M .2004. Niektoré aspekty zostavenia účtovnej závierky z pohľadu IAS 1. In *Dane a účtovníctvo v praxi*, roč. 9, 2004, č. 9, s. 58.

VÉPYOVÁ, M. – KAREŠ, L. 2003. Opravná položka k nadobudnutému majetku. In *Účtovníctvo Audítorstvo Daňovníctvo*, roč. 11, 2003, č. 3, s. 99.

ZALAI, K. a kol. 2008. *Finančno – ekonomická analýza podniku*. 6. vyd. Bratislava : SPRINT, 2008. ISBN 978-80-89085-99-6.

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení zákona č. 562/2003 Z. z. a zákona č.561/2004 Z. z.

[http://www.selyeuni.sk/gtk/index.php?option=com\\_docman&task=cat\\_view&gid=134&Itemid=191/](http://www.selyeuni.sk/gtk/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=134&Itemid=191/) [2010-05-10].

<http://podnikanie.etrend.sk/podnikanie-firemne-pravo/audit-nezbavuje-manazment-podniku-zodpovednosti-za-uctovnu-zavierku.html/> [2010-05-04].

.